**Socialförvaltningen**
Alkohol– och tobaksenheten

**Alkoholhandläggare**
Bertil Ståhl

**Telefon direkt**
0141-22 52 68

**E-postadress direkt**
bertil.stahl@motala.se

**E-postadress**
alk@motala.se

Boxholm kommun – Socialnämnden

# Tillsynsplan – Lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter – År 2026 - 2027

## Syfte

Av 7 kap. 3 – 4 §§ lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)[1], vidare förkortad LTLP, framgår att kommunen och i vissa delar Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs.

Av 24 – 25 §§ lag om tobaksfria nikotinprodukter (2022:1257) [2], vidare förkortad LTN, framgår att kommunen utövar tillsyn på fysiska försäljningsställen och i vissa fall att kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn att denna lag och anslutande föreskrifter följs.

I Boxholms kommun är det Socialnämnden som utövar tillsyn enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter. Syftet med tillsynsplanen är att beskriva hur arbetet med tillsyn enligt lag om tobak och liknade produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter ska utföras under åren 2026 – 2027.

Kommunen utövar även tillsyn över rökfria miljöer och lokaler såsom exempelvis lokaler för barnomsorg och skola, skolgårdar, restauranger, uteserveringar, samlingslokaler samt idrotts- och lekplatser. Tillsynen utförs av annan enhet inom Boxholms kommun och beskrivs inte närmare i denna tillsynsplan.

## Samverkan

Boxholm kommun har ett samverkansavtal med Finspång, Mjölby, Motala, Vadstena och Ödeshög. Handläggningen utförs av Alkohol- och tobaksenheten i Motala kommun och i Alkohol- och tobaksenhetens uppdrag ingår handläggning av ansökningar om serveringstillstånd och tobakstillstånd samt tillsyn av nämnda tillstånd. Alkohol- och tobaksenheten handlägger även ärenden avseende servering/försäljning av folköl och försäljning av e-cigaretter och påfyllnadsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter samt receptfria läkemedel och tillsyn av dessa.

På Alkohol- och tobaksenheten i Motala arbetar sammanlagt fyra personer med ovanstående arbetsuppgifter och samtliga är anställda av Motala kommun. Samverkansavtalet ger en mindre sårbarhet vid sjukdomar och semestrar eftersom när en handläggare är frånvarande en längre period kan ärendena handläggas av övriga handläggare.

*Ansökningar om serveringstillstånd i Motala, Mjölby, Boxholm, Vadstena, Ödeshög och Finspång handläggs av alkohol- och tobaksenheten i Motala. Uppgifter om avgifter, betalning, handläggningstid, riktlinjer och beslutsinstans hittar du på respektive kommuns webbplats.*

## Verksamheter

Av bilaga 1 framgår antal försäljningsställen med tobakstillstånd samt antal försäljningsställen med anmäld försäljning av E-cigaretter och påfyllnadsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter samt receptfria läkemedel (behandlas inte närmare i tillsynsplanen). Bilagan kommer årligen att revideras och skickas till Socialnämnden.

## Tillsynsmetoder (tobakstillstånd)

Tillsynsarbetet som Alkohol- och tobaksenheten utför omfattar tillsyn efter att ett företag har beviljats tobakstillstånd.

Tillsyn av tillståndshavare med tobakstillstånd kan delas in i fyra kategorier som är förebyggande tillsyn, inre tillsyn, yttre tillsyn och övrigt som redogörs för nedan.

Om det vid tillsynsarbetet upptäcks något som påverkar Polismyndighetens tillsyn skickas en underrättelse om iakttagelserna till Polismyndigheten.

### *Förebyggande tillsyn*

En förebyggande metod som används vid behov är så kallade dialogträffar gemensamt med Polismyndigheten, i synnerhet om och när problem har uppstått vid ett försäljningsställe. Vid dialogträffarna deltar tillståndshavaren, alkoholhandläggare och representant från Polismyndigheten.

### *Inre tillsyn*

Alkohol- och tobaksenheten har en kontinuerlig tillsyn genom en bevakning av företag som driver försäljningsställen med tobakstillstånd, vilket sker genom en tjänst hos Creditsafe. Tillsynsarbetet omfattar bl.a. bevakning av skulder hos Kronofogden och styrelseförändringar. Tillsynsarbetet registreras inte i OL2 om det inte leder till ett formellt tillsynsärende, dvs. till ett behovsstyrt/händelsestyrt ärende.

Alkohol- och tobaksenheten gör minst en gång per år en inre tillsyn av företag som driver försäljningsställen med tobakstillstånd. Den inre tillsynen består normalt av inhämtade av utdrag från belastningsregistret samt uppgifter från Skatteverket och/eller kreditupplysning. Den inre tillsynen registreras som en händelse i OL2 och diarieförs.

### *Yttre tillsyn*

Målet är att varje försäljningsställe med tobakstillstånd ska besökas minst en gång per år. Tillfälliga tobakstillstånd besöks vid behov och en prioriteringsordning sker utifrån typ av försäljning, plats och tidpunkt.

Tillsynen sker antingen i egen regi eller vid behov i samverkan med andra myndigheter.

Yttre tillsyn omfattar ett rutinmässigt besök på försäljningsställen som görs i samband med tillsynen av eventuellt andra anmälningspliktiga försäljningar såsom E-cigaretter och påfyllnadsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter, folköl och /eller receptfria läkemedel. Tillsynsarbetet sker både under och utanför ordinarie kontorstid beroende på verksamhetens art och tillsynsbehov.

Upprepad och påkallad tillsyn utförs efter underrättelse från Polismyndigheten eller iakttagelser vid tidigare tillsyn.

Alkohol- och tobaksenheten deltar även i LOS-insatser (Lokal operativ samverkan). LOS-insats innebär att ett flertal myndigheter, exempelvis Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket, Skatteverket, Räddningstjänsten, Arbetsförmedlingen, Tullverket och kommunen gör gemensam tillsyn på objekt som ryms inom LOS.

Alkohol- och tobaksenheten deltar även i samordnade tobakstillsyner tillsammans med exempelvis Polismyndigheten.

Vid tillsynsbesök ska alltid den utövande tjänstemannen tillkännage sig.

Vid tillsynen sker en återkoppling till ansvarig på försäljningsstället alternativt ägaren, om denne finns på plats, om iakttagelserna vid tillsynsbesöket och en inspektionsrapport upprättas i samband med tillsynsbesöket. Inspektionsrapporten registreras sedan i verksamhetssystemet OL2 och om det finns behov eller om önskemål finns från tillståndshavaren skickas inspektionsrapporten ut i efterhand.

Om det noteras betydande brister vid tillsynen öppnas ett formellt tillsynsärende i OL2, vilket innebär att formella tillsynsärenden är behovsstyrt/händelsestyrt.

***Övrigt***

Alkohol- och tobaksenheten har en kontinuerlig omvärldsbevakning av händelser med kopplingar till försäljningsställen med tobakstillstånd. Omvärldsbevakningen sker via internet och tidningar. Tillsynsarbetet registreras inte i OL2 om det inte leder till ett formellt tillsynsärende, dvs. behovsstyrt/händelsestyrt.

Alkohol- och tobaksenheten agerar på inkomna underrättelser från Polismyndigheten. Om underrättelserna bedöms ha en inverkan på tillsynen av försäljningsställen med tobakstillstånd öppnas ett formellt tillsynsärende, dvs. behovsstyrt/händelsestyrt.

Alkohol- och tobaksenheten agerar på inkomna tips från exempelvis allmänheten och kommunen. Om tipsen bedöms som tillförlitliga öppnas ett formellt tillsynsärende, dvs. behovsstyrt/händelsestyrt.

***Sanktioner***

Av 7 kap. 9 § LTLP framgår att en tillsynsmyndighet får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas. I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

Vidare framgår av 7 kap. 10 § LTLP att en kommun får återkalla ett försäljningstillstånd om

- tillståndet inte längre utnyttjas,
- tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,
- det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på det fysiska försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
- tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Slutligen framgår av 7 kap. 11 § LTLP att i stället för återkallelse enligt 10 § får kommunen meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd. En varning får också meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelser av det som gäller enligt denna lag eller anslutande föreskrifter.

**Tillsyn av försäljning av E-cigaretter och påfyllnadsbehållare**

Försäljningsställen som har anmält försäljning av E-cigaretter och påfyllnadsbehållare ska i Boxholms kommun besökas minst en gång per år för kontroll av bl.a. egenkontrollprogram och skyltning i lokalen. Tillsynsbesök genomförs oftast i samband med att Alkohol- och tobaksenheten utför tillsyn av försäljning av tobak, tobaksfria nikotinprodukter, folköl och/eller receptfria läkemedel.

Tillsynsbesök kan även ske genom LOS-insatser och samverkanstillsyner med andra myndigheter, vilket har beskrivits tidigare under tillsyn av tobakstillstånd.

Vid tillsynen sker en muntlig återkoppling till ansvarig på försäljningsstället alternativt ägaren, om denne finns på plats, om iakttagelserna vid tillsynsbesöket. Detta är ett normalt förfarande vid enklare brister som behöver åtgärdas. I samband med tillsynsbesöket upprättas en inspektionsrapport. Inspektionsrapporten registreras sedan i verksamhetssystemet OL2 och om det finns behov eller om önskemål finns från försäljningsstället skickas inspektionsrapporten ut i efterhand.

Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som de i sin verksamhet får kännedom om och som är av betydelse för tillsynen.

***Sanktioner***

Av 7 kap. 12 § LTLP framgår att en tillsynsmyndighet får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.

Vidare framgår av 7 kap. 13 § LTLP att vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

Slutligen framgår av 7 kap. 15 § LTLP att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 och 14 §§ får förenas med vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

**Tillsyn av försäljning av tobaksfria nikotinprodukter**

Försäljningsställen som har anmält försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska i Boxholms kommun besökas minst en gång per år för kontroll av bl.a. egenkontrollprogram och skyltning i lokalen. Tillsynsbesök genomförs oftast i samband med att Alkohol- och tobaksenheten utför tillsyn av försäljning av tobak, E-cigaretter och påfyllnadsbehållare, folköl och/eller receptfria läkemedel.

Tillsynsbesök kan även ske genom LOS-insatser och samverkanstillsyner med andra myndigheter, vilket har beskrivits tidigare under tillsynen av tobakstillstånd.

Vid tillsynen sker en muntlig återkoppling till ansvarig på försäljningsstället alternativt ägaren, om denne finns på plats, om iakttagelserna vid tillsynsbesöket. Detta är ett normalt förfarande vid enklare brister som behöver åtgärdas. I samband med tillsynsbesöket upprättas en inspektionsrapport. Inspektionsrapporten registreras sedan i verksamhetssystemet OL2 och om det finns behov eller om önskemål finns från försäljningsstället skickas inspektionsrapporten ut i efterhand.

Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som de i sin verksamhet får kännedom om och som är av betydelse för tillsynen.

***Sanktioner***

Av 28 § LTN framgår att en tillsynsmyndighet får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas. Av 31 § LTN framgår bl.a. att beslut enligt 28 § LTN får förenas med vite och att vitet inte får omvandlas till fängelse.

Vidare framgår av 29 § LTN att vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

**Planerad tillsyn under åren 2026 – 2027**

Alkohol- och tobaksenheten bifogar i bilaga 1 en sammanställning av planerad tillsyn och uppgifter om antal objekt. Bilagan kommer årligen att revideras och skickas till Socialnämnden.

**Årlig verksamhetsberättelse**

Alkohol- och tobaksenheten kommer årligen i verksamhetsberättelsen till Boxholms kommun att summariskt återrapportera iakttagelser som har gjorts vid tillsynsarbetet.

Bertil Ståhl
Alkoholhandläggare

*Noter*

[1] = **7 kap. 3 § LTLP** Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på fysiska försäljningsställen,
2. tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7-9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på fysiska försäljningsställen,
3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2 och 4-7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till fysiska försäljningsställen, och
4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §. *Lag (2024:197).*

**7 kap. 4 § LTLP** Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. tillhandahållande av nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § på fysiska försäljningsställen,
2. försäljning av tobaksvaror, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 1, 6-10, 12 och 13 §§,
3. anmälan om försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt egenkontroll, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 14 och 16 §§, och
4. åldersgräns enligt 5 kap. 17 och 18 §§.

*Lag (2022:1262).*

[2] = **24 § LTN** Kommunen utövar tillsyn på fysiska försäljningsställen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. produktanmälan enligt 5 §,
2. produktkrav enligt 6 §,
3. innehållsdeklaration, hälsovarning och märkning enligt 7 och 8 §§, och
4. rapporteringsskyldighet enligt 14 §.

Kommunen utövar även tillsyn på eller i anslutning till fysiska försäljningsställen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller marknadsföring enligt 9 och 10 §§.

**25 §** Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. anmälan om försäljning och egenkontroll enligt 17 och 18 §§ när näringsidkaren har säte eller fast försäljningsställe för näringsverksamhet i Sverige, och
2. ålderskrav enligt 19 och 20 §§.

**Planerad tillsyn - År 2026**

| Typ av objekt / ärende | Typ av tillsyn/ärende | Antal objekt | Antal besök |
|---|---|---|---|
| **Tobakstillstånd** | | | |
| ***Planerad tillsyn*** | | | |
| *Tobakstillstånd - Tills vidare* | *Yttre tillsyn* | *4 st. (baserat på nu gällande tobakstillstånd)* | *4 st.* |
| *Tobakstillstånd - Tills vidare* | *Inre tillsyn* | *4 st. (baserat på nu gällande tobakstillstånd)* | - |
| | | | |
| ***Behovsstyrd/händelsestyrd tillsyn (Tobakstillstånd)*** | | | |
| *Tobakstillstånd - Viss tid* | *Yttre tillsyn vid behov* | - | - |
| *Försäljningsställen* | *Initierad pga. yttre tillsyn* | - | - |
| *Försäljningsställen* | *Initierad pga. inre tillsyn* | - | - |
| | | | |
| **Receptfria läkemedel** | | | |
| *Försäljningsställen* | *Yttre tillsyn* | 3 st. (baserat på nuvarande försäljningsställen) | 3 st. |
| | | | |
| **E-cigaretter och påfyllnadsbehållare** | | | |
| *Försäljningsställen* | *Yttre tillsyn* | 2 st. (baserat på nuvarande försäljningsställen) | *2 st.* |
| | | | |
| **Tobaksfria nikotinprodukter** | | | |
| *Försäljningsställen* | *Yttre tillsyn* | 3 st. (baserat på nuvarande försäljningsställen) | *3 st.* |
| | | | |
| ***Behovsstyrd/händelsestyrd tillsyn (E-cigaretter och påfyllnadsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter samt receptfria läkemedel)*** | | | |
| *Försäljningsställen* | *Initierad pga. yttre tillsyn* | - | - |
| *Försäljningsställen* | *Initierad pga. inre tillsyn* | - | - |
| | | | |
| **Tillsyn - LOS (lokal operativ samverkan), samordnade tillsynsbesök och samverkan med andra myndigheter** | *Yttre tillsyn vid behov* | | - |